Tizedik évfolyam. 242. szám. Kolozsvár, péntek, október 18. 1889.

SZERKESZTŐI IRODA:
Belmagyar utcza 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ »ELLENZÉK« ELŐFIZETÉSI DIJA:
Vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:
Egész évre . . 16 frt. | Negyedévre . . 4 frt.
Félévre . . . 8 frt. | Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.
Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnep napokat.
Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:
Kolozsvártt, Belközép utcza 88. szám.

HIRDETÉSI DIJAK:
Egy □ czentimeternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Sárga-fekete aggodalmak.

Irányi Dániel interpellácziót intézett a magyar kir. honvédelmi miniszterhez: miért tüztek ki a monori hadgyakorlatok alkalmával sárga-fekete zászlót a honvédparancsnok lakásán.

Fejérvári báró a szabadelvü párt hétfői ülésén bejelenti, hogy mit fog válaszolni az interpellláczióra.

Horváth Gyula az értekezleten kéri a minisztert: ne hamarkodja el a dolgot, és sem mint elsietve helytelen választ adjon — inkább fontolja meg jól, s válaszoljon később.

Közelfekvő a feltevés, hogy Horváth Gyula nem értett egyet a Fejérvári által adandó válasz tartalmával, s bizonyos kérdések bővebb megvitatását tartotta kivánatosnak.

Fejérvári báró ennek következtében aztán el is halasztotta a válaszadást.

Igy áll a dolog történeti részében.

Ámde, másképp áll annak érdemi részét illetőleg.

Ugy kell lenni, hogy Fejérvári báró tisztán katonai szempontból és holmi előzetes gyakorlatra hivatkozással olyan választ akart adni, a mely még a kormánypárti körökre sem gyakorolt volna megnyugtató hatást.

Már pedig a meglehetősen konsternált kormánypárti tábor ugy látszik nem tartja tapintatos dolognak a nemzeti közvélemény érzékenységét ismét izgatni oly kérdésekben, a melyek a tavaszi ülésszakban tárgyalt véderő javaslattal kapcsolatban a nemzetnél addig nem tapasztalt ellenállást provokáltak.

Ismeretes dolog, hogy épen a véderő vita folyamán nem csak Horváth Gyulának, hanem Hegedüs Sándornak és másoknak is megvoltak a maguk aggodalmai még pedig oly természetüek, hogy azokkal még az ellenzéki pártok is rokonszenveztek.

A megrettent tábor most ugy látszik attól fél, hogy Fejérvári válasza ismét csak arra adna alkalmat, hogy néhány bátrabb szabadelvü nyiltan aggodalmaskodjék, s ez által kezére játszék az ellenzéknek.

Már pedig épen nem kivánatos, hogy az ellenzéki pártok — épen kormánypárti oldalról felmerülő aggodalmak révén a most már jelentékenyen felfrissitett kabinettel szemben is folytassa azt a harczot a melyet a Tisza régi kabinetjével szemben — mint az eredmény mutatta — nem csak dicsőséggel, hanem eltagadhatatlan sikerel is küzdött végig.

Kétségtelen, hogy Fejérváry báró gyors válaszolási készsége azt az aggodalmat kelthette még a kormánypárt egy részénél is, hogy e fontos közjogi kérdésben tisztán katonai szempontok élére állitásával nem tanácsos a közvélemény elitélő kritikáját kihivni.

Mert mit is mondhat Fejérvári báró tisztán katonai szempontból egyebet, mint azt, hogy a honvédparancsnok lakásán helyesen alkalmazták a sárga-fekete zászlót, mert hát ez igy volt eddig is.

Csak hogy kormánypárti oldalról is belátják, hogy ilyenféle bécsi szövegezésü válasszal nem lehet ama komplikácziókat kiegyenliteni, a melyek fennforognak a katonai körök eddigi gyakorlata és a nemzet jogos követelései között.

Kormánypárti politikusok is belátják, hogy a régi gyakorlat még mindig nem alkalmas arra, hogy egy közjogellenes cselekedetet a törvényesség erejével ruházzon fel, mert a mi bitorlás volt a multban, az a jövőben sem válhatik jogossá csak azért, mert esetleg a multban ezt a törvénytelen gyagyakorlatot a nemzet elmulasztotta kellő erélylyel perhorreskálni.

Ilyen körülmények között tehát nagyon is érthető, ha Horváth Gyula — vagy bármelyik a szabadelvü pártból, komolyabban megfontolandónak tart egy olyan kérdést, a melynek helytelen vagy erőszakos magyarázgatása csak arra adna alkalmat, hogy a nemzeti közvélemény jogos felháborodása fokoztassék.

Bárminő háttere és rejtett czélja is van a Horváth Gyula aggodalmának e kérdésben, annyi bizonyos, hogy a kormány már első fellépésekor elárulná gyöngeségét a katonai körök nyomása és közjogellenes felfogásával szemben.

Ennyiben tehát nagyon is érthető az aggodalmaskodás a kormánypárt kebelében is, s főkép a nemzeti jogos követelések szempontjából csakugyan az a kivánatos, hogy a Fejérvári válasza inkább legyen megfontolt, mint elhamarkodott. És inkább legyen megnyugtató a nemzetre, mint megalázkodó a katonai körök közjogellenes felfogása előtt. És ez ma bizonyos tekintetben még kormánypárti érdek is, a mit eléggé bizonyitanak a Horváth Gyula előzetes aggodalmai.

Politikai hirek.

Miniszteri értekezlet Bécsben. Tisza Kálmán miniszterelnök szerdán délben Bécsbe érkezett s délután Kálnoki gr. külügyminiszterrel és Szögyény osztályfőnökkel hosszabb ideig értekezett. Este hét órakor érkeztek meg Szapáry Gyula gr. földmivelésügyi miniszter s Szilágyi Dezső igazságügyminiszter. A miniszterek, kik közös miniszteri értekezleteken vesznek részt, valószinüleg három napig Bécsben maradnak.

A papság és király. A győry r. kath. egyházmegye kapuvári alesperességi kerülete a királynak Kisbéren mondott szavaira szintén tiltakozik a hazafiatlanság vádja ellen, mint tették ezt a losonczi, szenesbányai, magyaróvári, nessideri, nagymarosi dombovári kerületek. A kapuvári esperességi kerület tiltakozásában hivatkozik a magyar katholikus papság történetére, mint a melynek papjai ékesen szóló bizonyitékát szolgáltatják a magyar kath papság kipróbált hüségének.

A vámkérdés és Románia. Bécsi hirek szerint L a h o v á r y románia külügy miniszter szerdán Bécsben időzvén ott Kálnoky groffal hosszasan értekezett. Bukarestben a jelenlegi kormány ellenfelei között az a hir van elterjedve, hogy Lahováry lényeges engedményeket szándékozik tenni a vámkérdésben, hogy megnyerje az osztrák-magyar külügyministerium támogatását. Erre vonatkozólag Bukarestből a »Times«-nek azt irják, hogy ha Lahováry tényleg ily propozicziókat tenne Kálnokynak, ez rendkivüli visszatetszést keltene Romániában, hol a védvámos irányzat kerekedett felül s maga Bratiano, ki Ausztria-Magyarország jó barátja volt s ennek daczára meginditotta a vámháborut, kénytelen lenne e konczesziók ellen sikra szállani s igy aligha lesz gyakorlati eredménye Lahováry bécsi utjának a — v á m k é r d é s b e n.

Nagy dolgok készülőben. A »Wiener Allg. Ztg.« állitólag megbizható helyről jelenti, hogy ez idő szerint fontos dolgok készülődnek a külügyi politikában, melyekkel a bécsi Hofburgban a király elnöklete alatt ismételten tartott miniszteri tanácskozások összefüggnek. A király elnöklete alatt mára kitüzött tanácskozásban már Tiszának is részt kellett vennie. Miután gróf Széchenyi berlini nagykövet is oda hivatott, közel fekszik az a föltevés, hogy a tanácskozások a czárnak berlini utazása által teremtett helyzet fölött, különösen Bulgáriát illetőleg folytak. (Ugy látszik Európa politikusai számára meglepetéseket készülnek szerezni a Bécsben tanácskozott Augurok. Csak legalább Tiszát ne kérték volna fel, mert el lehetnek készülve, hogy a mi bölcs dolgot a többiek elhatároznak, azt Tisza egymaga összerontja, a milyen rosz kedvü ember lett a kabinet — r e k o n s t r u k c z i ó j a óta.)

Katonai basáskodás.

Zemplénmegye közönsége előtt a legutóbbi őszi közgyülés alkalmával egy olyan ügy idézett fel ép oly élénk, mint feltünést keltő vitát, a mely bizonyára országszerte méltó felháborodást fog szülni.

Az eset azt tanusitja, hogy a katonai körök, s még a magyar honvédelmi ministerium is minden tartózkodás nélkül teszik tul magukat a politikai hatóságok törvényes intézkedésein, s mintha ebben az országban nem is lennének törvények — ugy tiporják lábbal a politikai forumok törvényes intézkedéseit.

Szóval a közös hadsereg — ebben a jogállamnak keresztelt alkotmanyos országban — kénye szerint basáskodik, sőt hogy czifrább legyen a dolog a magyar honvédelmi ministerium is segédkezik hozzá.

A nagy felháborodást keltő esetről a »P. N.« következő tudósitást közli:

Zemplen vármegye őszi közgyülését, mely Molnár István főispán elnöklete alatt ma nyilt meg, egy olyan természetü ügy foglalkoztatta, a mely élénk világitásba helyezi azon sajnos tapasztalást, hogy Magyarországon mily semmiségnek tekinti a közös hadsereg a politikai hatóság törvényes intézkedéseit s a mi még sajnosabb: hogy a m. kir. honvédelmi ministerium a jogsérelem, sőt több, a valóságos katonai basáskodás meggátlása végett hozzá intézett petícziókkal szemben nem egy alkotmányos állam kormányzati organumaként, hanem mint a k ö z ö s h a d s e r e g v a k e s z k ö z e j á r e l, a mely kész feldulni a polgárok jogait, a politikai hatóságok tekintélyét, a törvény közkötelező erejét a militarizmussal szemben.

Az eset következő: a cs. és kir. 14-ik számu huszárezred 4. százada az idei őszi gyakorlatok alkalmából S.-A.-Ujhelyben volt elszállásolandó. Az ezen intézkedést tudató hadtestparancsnoksági megkeresésre idejekorán értesitve lett az illető parancsnokság a vármegye alispánja által arról, hogy a normális elszállásolási viszonyok mellett a kivánt létszám vagyis 600 ember és ugyanannyi ló a városban el nem helyezhető, s egyuttal felkérte a hadparancsnokságot arra, hogy az átvonuló 4 század egy része a város közelében fekvő falvakban szállásoltassék el.

Ezen alispáni megkeresésre, egy lakonikus távirati válasz érkezett a hadtestparancsnokságtól, a mely szerint a beszállásolás lehetőleg tömegesen volt eszközlendő, s amely válasz értelmében a járás főszolgabirája utasitotta a városi hatóságot arra, hogy a lovasság elszállásolására szolgálandó helyiségeket a vett megkeresés értelmében jelölje ki.

Agusztus hó 21-én megérkezett a 4 lovasszázad, melynek egy része rá sem hederitve a kijelölt szállásokra önhatalmulag foglalt magának tanyát, ott a hol éppen egy káplárnak avagy őrmesternek tetszett, mitsem törődve a polgárokkal, oda kötötték lovaikat, a hová éppen lehetett, ha az által mindjárt a lakásba való bejutást tették is lehetetlenné.

A polgárok méltó panaszai folytán a megyei alispán megkereste a városban jelen volt ezred-parancsnokot az észlelt visszaélések és erőszakoskodások meggátlása végett, az ezred-parancsnok azonban még csak válaszra sem méltatta a törvényhatóság első tisztviselőjének hivatali hatáskörében tett megkeresését, mire az alispán távirati uton a m. kir. honvédelmi ministeriumhoz fordult orvoslás végett.

És itt jön a java. A honvédelmi ministerium G r o m o n Dezső államtitkár aláirásával, a törvényhatóság tekintélyének derogáló, szemrehányásokkal telt, s erős kifejezésokkel fogalmazott leiratot intézett a vármegye közönségéhez, a melynek tartalma az, hogy a vármegye közönsége »a k a d á l y o k a t g ö r d i t a h a d s e r e g g y a k o r l a t i k i k é p z é s e e l é« továbbá, hogy egyedül ezen v á r m e g y e k ö z ö n s é g é n e k m a g a t a r t á s á v a l i d é z t e t e t t f ö l k o n f l i k t u s a h a d s e r e g é s a p o l g á r i h a t ó s á g k ö z ö t t« — s végül utasitja a vármegye közönségét arra, hogy jövőben »n a g y o b b e l ö z é k e n y s é g e t t a n u s i t s o n« a katonasággal szemben.

A közgyülés első napját csaknem teljesen igénybe vett vita eredményeként abban állapodott meg a megyei bizottság, hogy feliratot intéz a m. kir. honvédelmi miniszterhez, melyben a fentebb vázolt visszaélés sürgüs orvoslását kéri s a miniszteri leirattal szemben az alispán által elfoglalt álláspontot egyhangulag magáévá teszi, egyszersmind pedig a vármegye érdemes alispánjának M a t o l a y Etelének a vármegye közönségének tekintélyét mélyen sértő leiratára adott önérzetes felvilágositásáért, köszönetet szavaz.

Külföldről.

A fondorkodó Czankov.

Mint Szófiából irják: Ferdinán fejedelem elutazása után Stambulov levelet kapott Cankovtól, melyben ez Stambulovnak azt tanácsolta, hogy a k a d á l y o z z a meg Ferdinánd visszatérését és hogy ezáltal egyszerüsitse a bolgár kérdést. Ön ezáltal — mondja Cankov ebben a levélben — az Oroszországgal való kibékülést eszközölhetné, mely csupán erkölcsi elégtételt akar. Oroszországnak 1888. évi négy programmpontja tehát megvalósittathatnék. Cankov levele végén azt az óhajtását fejezi ki, vajha öreg napjait szeretett hazájában, Bulgáriában tölthetné. (A bolgárok azonban aligha veszik szivesen ez ajánlkozást. Ismerik már a madarat a tolláról.)

Kaulbars Nr. 2.

A „Sztruma« jelenti, hogy Dolgorukov herczeg mindenütt ugy viselte magát, mint Kaulbars és többek előtt ugy nyilatkozott, hogy a czár küldte őt a végből, hogy K o b u r g F e r d i n á n d o t e l k e r g e s s e. Dolgorukov állitólag mindenütt előmutatta a czárnak erre vonatkozó leiratát. Az ellenzéki »Makedonija« ugyanerről az ügyről szólva kijelenti: Abban a pillanatban, midőn lehetséges, hogy a bolgár kérdés európai háboru által megoldassék, szükséges annak konstatálása, hogy a bolgár nép őszintén vágyódik az után, hogy kormánya Oroszországgal kibéküljön és Oroszországgal mindama politikai kérdésekben, melyeknél az összes Bulgária jövőjéről van szó, szolidáriasan járjon el.

Az „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1889. Október 18.

Illemszabályok a töröknél.

Most, hogy a magyar tudományos akadémia küldöttei Konstantinápolyban voltak s egy része még ott is maradt levéltári kutatások végett, nem lesz talán érdektelen egyetmást a török illemszabályokról elmondanunk.

A török nemzetnél az alsó néposztály az illemszabályokra vajmi keveset ad, annál többet a fez és turbán-viselők. Egész pontossággal kidolgozott udvariassági törvényük van, melyet legalább némileg ismerni kell, nehogy az ember megsértse azt.

Ha az ember mint európai csapkali (kalapviselő) lép be az ilyen társaságba, akkor egyszerüen európai módra viselkedhetik, a török türelmesség még az udvariassági szabályokra is kiterjed, és a török az olyant, a ki kalapját leveszi és kezét üdvözlésre nyujtja, rendesen igen barátságosan fogadja.

Ha azonban valaki fezt, vagy turbánt visel, akkor ezeket minden társaságban fenn kell tartani, mivel az ellenkező nagy illetlenség volna. Az már nagy szabadalom, ha idősebb urak másnak társaságában leveszik a vörös posztó fezt, s csak az alatta lévő könnyü kis sapkát tartják fenn*) ez ép olyan számban megy ott, mintha nálunk valaki ingujjban beszélget barátjaival vagy alárendeltjeivel.

A fejnek tehát a köszönésnél semmiféle szerepe nincs; a meghajlás magában véve szintén nem elég s igy más módon kell az üdvözlésnek történnie. Ha valaki csak két napot tölt is Konstantinápolyban, az utczákon és hajókon könnyen megfigyelheti a kezdetlegesebb szokásokat. A köszönő mélyen meghajtja magát s aztán lefelé nyujtja jobb kezét, mintha a földről valamit fel akarna emelni, mire lassankint felegyenesedve, kezét ivalatt előbb a gyomra vagy szive tájára, aztán szájára s végül homlokára teszi, a mi megtörténvén, ismét egyenes állást foglal el.

Mit jelentenek már most ezek a mozdulatok s különösen a homlok érintése? Az utóbbi egy rövidített mozdulat a köpeny megfogására s annyit jelent: »Tisztelem a ruhád szélét, szivemre teszem azt, megcsókolom azt és annak védelme alá helyezem fejemet.« — Hogy ez igy van, azt látjuk azoknál a ritka eseteknél, mikor a köszönést egész terjedelmében keresztülviszik; ilyenkor a köszönő tényleg megfogja az üdvözölt kaftánjának szélét, és azzal viszi véghez az előbb emlitett mozdulatokat. Ez történik pl. akkor, mikor a szultán a Bajram-ünnep reggelén cerclét tart; a méltóságok ilyenkor földre borulnak, hogy ruhája szélét megcsókolják.

Éppen igy áll a dolog, ha valaki kérvénnyel járul a miniszter elé, ez is megcsókolja a nagy ur ruhája szélét, még pedig ha nagyon udvarias akar lenni, térdelve.

De az olyan embereknél, akik mint gentlemanek érintkeznek egymással, csak a meghajlásnál s a szinbolikus kézmozdulatoknál marad a dolog. Ezzel azonban igen pazarul járnak el, és a legnagyobb társaságban is minden egyes embernél külön ismételik. Igy például, ha bemegy az ember valami államférfiu »szalonik«-jába, hol rajta kivül még többen vannak, nem szabad ugy tenni, mint nálunk, a hol kezet nyujtva a háziurnak, a többieket együttesen üdvözöljük egy udvarias fejbólintással. Az erre vonatkozó török szabály igy hangzik: Először. A kit meg akarsz tisztelni, annak ne okozzál fáradságot s ne kényszeritsd arra, hogy felálljon. Másodszor. Add meg mindenkinek a magáét. Ezután oda kell sietni a legelső üres székhez és gyorsan le ülni, hogy az illetőknek ne legyen idejük a felkelésre. Ha bizalmas lábon állunk azzal, a kit meglátogatunk, akkor kényelmesen ülünk le, ellenkező esetben azonban igyekszünk a szék vagy a diván szélén elhelyezkedni. S ekkor következik a köszönés az előbb leirt módon, minden egyes jelenlevőnek külön s még ezenfelül is néhányszor, nehogy esetleg valaki rövidséget szenvedjen. Csak ezután kezdődhetik beszélgetés.

Ha az érkező olyan, a kit különös tisztelet illet meg, akkor a házi ur eléje siet és odavezeti az üléshez, vagy ha erre nincs ideje, legalább támogatja a leülésnél.

Az ülésnél való tartásra vonatkozólag valami bizonytalanság uralkodik, a miből látszik, hogy a törökök ebben a tekintetben átmenetben vannak. Az elöljáró, régi szokás szerint keresztbevetett lábakkal ül a diványon; a jóval alantabb állók nem is ülnek elöljáróik jelenlétében, hanem guggolnak a földön. Ezt még mai nap is tapasztalhatni a mesterembereknél, parasztoknál s a kisebb honoráczioroknál, ha teszem a biróval vagy ilyes valakivel beszélnek.

Ezt a szokást előkelőbbeknél már divatba jött európai székek használata természetesen megszüntette s most már jobbára ugy ülnek, mint, minálunk, azonban még igen sokan vannak, kik az európai székeken is »török módra« ülnek.

Az üdvözlés után rögtön előhozzák a dohányzó szereket. Azelőtt a csibukot használták, mely egyik fődarabja volt a török etikettnek. Tuczatszámra tartották az ilyen csibukokat s a csibukhordó ,bizalmas barátja volt urának s ugyancsak jártasnak kellett lennie a társadalmi fokozatok megkülönböztetésében. A tehetősebb basákat még az utczán is követték csibuk-hordozóik, még pedig lóháton. A csibuk még az állami ügyekben és a hivatalos összejöveteleknél is nagy szerepet játszott; igy pl.: 1841-ben a divánnak komoly összekoczczanása volt a franczia követséggel, mivel elmulasztották Pontou grófot az őt megillető tiszteletbeli pipával megkinálni, mikor bucsulátogatást tett a palotában.

A csibukot most a kényelmesebb és olcsóbb czigarette csaknem egészen kiszoritotta. Ez azonban teljesen nélkülözhetetlen. Hogy ezt valaki visszautasitsa, nagyon ritkán fordul elő: még a nem dohányzó európai is tesz néhány szippantást, keleti nem dohányzó pedig egyáltalán nincs.

Csaknem ép ilyen kikerülhetetlen dolog a kávé, melylyel rendesen csak azokat szokták megkinálni, kik nem részesülnek a csibukkal való megtisztelttetésben. A kávé minden látogatásnak, minden beszélgetésnek, minden tárgyalásnak elengedhetetlen kelléke; ha a látogató nem is találja otthon a háziurat, a jóakaratu cselédség nem bocsátja el addig mig kávéját meg nem itta. Még a hivatalokban is ott van a kávéfőző, s ha az ember odamegy valami után tudakozódni, előbb hörpert egy kis csésze kávét. Ezt azonban meg kell inni, de tekintve, hogy az apró csészében nem sok ital fér, egy délután akár egy tuczattal is könnyen meg lehet birkózni, ha az ember sok látogatást tesz.

Finom árnyalata az udvariasságnak, ha a házigazda késlekedik a kávé behozatalával s ez azt jelenti, hogy különös becset helyez az illető látogatására; ez annak a jele, hogy a vendéget maradásra birják, mivel addig nem mehet el senki, mig kávéját meg nem itta. Az előkelő vendég ilyenkor azt szokta mondani: »Hozasd be uram a kávét, mert mennem kell.«

Ily módon dohányzás és kávészürcsölés közt foly a beszélgetés, mig végre eljön a válás pillanata. Ha a vendég is meg a háziur is udvarias emberek, akkor a válás is furcsa benyomást tesz a nyugoteurópai emberre. A vendég nagyon látja, hogy a háziur el akarja őt kisérni az ajtóig, ezt azonban kiakarja kerülni, s igy olyan időben bucsuzik el, mikor a háziur a bucsura nincs elökészülve; egyszerre félbeszakitja ugyanis a beszélgetést, meghajtja magát és hanyatt-homlok rohan az ajtóhoz.

A gazda azonban még sem akarja elmulasztani az illendőséget, utána siet tehát, ugy hogy gyakran valóságos kergetőzést rendeznek; mind a ketten előbb akarnak az ajtónál lenni, az egyik azért, hogy a másikat az ajtókinyitás fáradozásától megkimélje, a másik azért, hogy vendégét azzal megtisztelje. Rendszerint igy végződnek az egyenranguak közti látogatások; a magasabbranguak természetesen felmentve érzik magukat a futás alól, ha alsóbb ranguakkal van dolguk.

Megjegyzendő, hogy az elmondott formaságokat még az egy családhoz tartozók is szigoruan megtartják, különösen a fiatalabbak az idősebbekkel szemben. Egy jól nevelt török, tiszteletteljes udvariassággal üdvözli atyját vagy nagybátyját. Ha az atya belép, a fiu eldobja czigarettejét és feláll — még akkor is, ha müveltség tekintetében jóval felette áll — és nem ül le addig, mig atyja erre fel nem szólitja. Ezek a patriarchális szokások még a legelőkelőbb körökben is divatoznak.

Mindez természetesen csak a férfiaknak egymással való érintkezésére vonatkozik, mivel Törökországban a nőkkel közös társaséletről szó sincs. Arról, hogy a török nők, hogy viselkednek egymással szemben, a férfi világnak nagyon kevés fogalmuk van, mivel azt nincs alkalmuk megfigyelni. A török nők az európai nőkkel való érintkezésükben teljesen ellentétesen járnak el, tudniillik naivok és kerülnek minden formaságot. Fecsegnek énekelnek, kiváncsiak, mindenhez hozzányul-

*) A próféta előirása szerint minden a testtel érintkező ruhadarabnak moshatónak kell lenni, s ezért hordják a fez alatt azt a mosható alsó sapkát.

A hetyke exgenerális.

Boulanger, bár a végét járja, még mindig hetykén viseli magát hiveivel szemben. Ime a példa: Mayer Arthur, a »Goulois« főszerkesztője, ki egy e hó 11-iki czikkében kijelentette, hogy kilép a Boulanger-pártból, a tábornoktól a következő táviratot kapta: »Olvastam czikkét. Eddig csak azt tudtam, hogy ön minden ostobaságra képes; most már azt is tudom, hogy kész minden árulásra is. Fogadja mély megvetésem kifejezését.« Mayer erre a táviratra csak annyit válaszolt, hogy ő titoktartó. (Na ugyan jól megőrizte a titkot!)

A király elismerése.

Umbertó olasz király örömét fejezte ki Crispi miniszterelnöknek ama fényes fogadtatás felett, melyben Polerncóban részesült. Elismerően nyilatkozott ama beszédről, melyet Crispi a fogadtatáskor tartott, s melyben a béke feantartásának lehetőségéről oly melegen szólott.

Magyar-horvát egyezkedés.

Mint Zágrábból távirják a horvát tartománygyülés szerdai ülésén folytatták a pénzügyi kiegyezésről szóló törvényjavaslatot.

Elsőnek e napon Gyurkovics szólalt fel kimutatva, hogy a mai viszonyok közt Horvátországnak legalább is 22 millió tiszta bevétellel kellene rendelkeznie, hogy Horvátország pénzügyileg független és államháztartása deficzit nélküli legyen.

Khuen-Hédervár y gr. horvát bán jelentkezik most szolásra. Visszautasitja az ellenzéknek közvetve a kormány ellen intézett támadásait, mert hiszen a kiegyezést nem is a kormány, hanem a kiküldött országos bizottság kötötte meg. Starcsevics ellen fordulva a bán elismeri következetességét, — mellyel már 30 év óta küzd eszméi mellett, a kiegyezés ellen, tekintet nélkül pártja növekedésére vagy megcsappanására.

De ép oly következetességgel szálltak sikra az eddigi többségek a kiegyezés mellett, mely a törvény minden jellegével bir. Starcsevics azt mondta, hogy egyelőre nem ajánlhatja a fegyveres erőhatalom eszközeinek alkalmazását a kiegyezés megsértőivel szemben; ez az elhatározása bizonnyára csakis — saját tapasztalatainak eredménye s igy az jó indulatu és kasznos tanács lesz fiatal hivei részére is.

Ha az államnak deficzitje nem lesz, mi is érezni fogjuk kedvező következményeit.

Hogy Horvátország Magyarországnak adósa, Magyarországban hivatalosan nem állitták.

A regnikoláris küldöttség nem járt el könnyelmüen s nem engedte magát tévutra vezetni különböző számadások által. A mi a szállitási adó átarányozását illeti, a megállapitott eljárás Horvátország érdekében van; szóló felemliti a magyar forgalmi politikában a zóna-tarifa életbeléptetése által eszközölt változtatásokat, minek következtében a Magyarországra eső hányadnak is kevesbennie kell.

A bán polemizál Popovaca képviselővel, kinek ideálizmusában nem hisz és kinek itéletét a jelenlegi generáczió felett nagyon is szigorunak tartja.

Az, hogy a regnikoláris bizottságban az ellenzék csak gyöngén volt képviselve, annak mag az ellenzék az oka, melynek minden egyes tagja külön-külön pártot képvisel.

Dalmáczia bekebelezése csak a Magyarországgal kötött kiegyezés alapján vihető keresztül. Ez eszme keresztülvitele nem könnyü, de komolyan tárgyalják.

A bán egynegyed 3 órakor végzé beszédét és Frank elleni polemiáját, ki vele szemben Tiszát és Kossuthot dicsérte. Tisza azonban, ugy mond minden dicsértet, mely neki kizárólag mint magyar embernek szólna, határozottan visszautasitana; ő neki kötelessége még a magyar nemzetnek gyakran sóvinisztikus hajlamait és pedig a nemzet saját érdekében korlátozni; a mit ő különben meg is tesz.

Szónok sem reflektál arra, hogy maga felől dicséretet hallott, miután ez az ő szemében mást jelent. Az különös, hogy Frank Kossuthra hivatkozik, ki nem aktiv politikus. Mindenki megtegye ez életben kötelességét. Ebben rejlik a boldogulás kulcsa. Mindenki tehetsége szerint munkálkodjék a haza javára, még ha nézeteltérések merülnek is fel. Szónok nem várt fényes eredményeket a kiegyezéstől. A Magyarországgal való közösség alapján az eredmény előre is tisztán látható volt és ennélfogva ő nem csalódott. Végül ajánlja a törvénjavaslatot elfogadásra.

Az ülés 3 órakor ért véget.

Magyar tudósok és a szultán.

A Konstantinápolyban buvárkodott magyar akadémikusok utolsó napi ott időzéséről a következő érdekes részleteket irnak:

Midőn a szultán értesült arról, hogy a magyar buvárok befejezve buvárkodásaikat — haza készülnek — az egész bizottságot meghivatta búcsu-ebédre, mely e hó 13-án volt a Yildiz-palotában.

Az ebéd a szultán rendeletére Szureja pasa főkanczellár hivatalos termeiben volt s tisztán török ételekből állott. Ugy a lakoma alatt, mint utánna is a legszeretetreméltóbban társalgott Szureja pasa a tudósokkal, miközben a Nagyurtól bizalmas üzenetek érkeztek.

Másnap délelőttire az egész bizottság búcsu-kihallgatásra volt a palotába meghiva.

Vámbéry, mint a bizottság elnöke egyedül ment föl a Yildizbe, a hol is a szultán személyesen fogadta, üdvözletét küldte az akadémia bizottságának. Örömét fejezte ki egyszersmind működésük fényes eredményei fölött, a régi török állami levéltárat a magyar tudományos akadémia számára ezentulra is megnyitottnak jelente ki, az ó-szerályi könyvtárban átvizsgált kodexek közzül pedig a három legértékesebbet a m. tud. akadémiának ajándékozta. Ezen kivül egy lepecsételt nagy csomagot nyujtott át, mint ajándékot a bizottság tagjai számára.

E csomag Vámbéry által a bizottság tagjai jelenlétében a szultán üzetének tolmácsolása után felbontatván, kinek-kinek nevére czimzett s a szultán magán-pecsétjével ellátott boritékban a legértékesebb gyönyörü munkáju arany melltüket tartalmazó diszes tokokat találtak.

Vámbéry rubint és gyémánt melltüt kapott, melynek félhold alakja van, Thaly pedig gyönyörü zafir-kő melltüt, gyémántokkal köritve; a már elutazott Fraknói nevére czimzett boriték még nem bontatott fel; Csontosi és Ábel gyémánt monogrammos melltüt kaptak; végre Kunos kisebb rubintos melltüt.

E nagy értékü ajándékok mellett, a bizottság ama tagjai, kiknek török érdemrendjeik még nem voltak, u. m. Fraknói a Medjidie-rend 2. osztályu, Ábel és Csontosi pedig 3. osztályu jelvényeit kapták.

Abdul-Hamid szultán mindezekkel a m. tudósok iránt oly kiváló kegyeinek adá jeleit, a minőkben még itt semmiféle európai nemzet tudósai nem részesültek: a miért is a m. t. akadémia bizottságának tagjai megtisztelő kitüntetésért rendkivüli uton szándékoznak hálájukat leróni a magyarokkal szemben oly meleg vonzalommal és nagylelküséggel viseltető fejedelem iránt.

Megemlitjük még, hogy midőn néhány nappal ezelőtt Vámbéry, Fraknói és Thaly Withe angol nagykövetnél voltak Therapián (a Bosporus mellett) ebéden, a nagykövet Thalynak egy Rákóczy fejedelem által 1710-ben nyomatott oly ritka könyvet adott át tanulmányozás és földolgozás végett, mely könyv, legalább ennek franczia kiadása, hazánkban eddig teljesen ismeretlen volt. »E könyvből tanultam meg még fiatal koromban a magyar nemzetet szeretni!« mondá a nagykövet, kinek engedelmével Thaly a könyvet Budapestre magával viendi.

Kezd megérni az akasztófára.

Gyömbér Palit a hires alföldi asszonyirtót a csongrádmegyei véres gyilkosságok hősét ismét a szegedi törvényszék elé állitották, hogy tudtára adják, hogy egy nagy lépéssel ujra közelebb jutott az akasztófához.

Szilárdan, minden megrezzenés nélkül állott meg a szuronyok között a rablógyilkos a birák előtt, épen mint a végtárgyalás alatt. Nem árult el izgatottságot, midőn fölolvasták előtte, hogy a királyi tábla őt még nagyobb bünösnek tartja, mint a szegedi törvényszék, hogy nincsen számára enyhitő körülmény.

Még fiatal kora sem érvényesülhet javára, mert 20-ik életévét tulhaladta, elhanyagolt neveltetése, tudatlansága sem, mert a müvelség legalantibb fokán álló embermek is tudnia kell, hogy embert ölni nem szabad, hogy pedig nagy inségben élt volna, az nincs igazolva.

Ellenben sulyosbitó körülményül rótta föl a másodfoku biróság Gyömbér ellen azta, hogy a gyilkosságait védelemre képtelen egyéneken és vad kegyetlenséggel hajtotta végre.

Megkérdezte az itélet fölolvasása után a halálra szánt rabtól az elnök:

— Belenyugszik az itéletbe?

— Nem, följebb viszem! — felelt oda katonásan, éppen mint az első itélet hirdetésekor.

A védő ügyvéd is fölebbezést jelentett be.

A rablógyilkost, kinek elbizakodott daczosságát egy csöppet sem törte meg a fogház, mely különben egészségének sem ártott, ezután visszakisértették a börtönbe.

Távozóban az ajtóból még egyszer visszaszólt a birókhoz bucsuzásképen a szuronyok közül:

— Isten áldja meg a tekintetes urakat!

Igaz-e?

Igaz-e, hogy a takarmány szüke és drágasága miatt a marha ára annyira leszállott, hogy egy tehenet 30—40 frtért vasárol a kolozsvári „Jótékony" husszövetkezet?

Igaz-e, hogy a „Jótékony" husszövetkezet, daczára ennek, mégis 34 krért árulja a hust, épen, mint a „Nyerészkedő" mészáros Társulat?

Igaz-e, hogy a katonatiszti kaszinó 32 krért kapja a hus legjobb részét a Mészáros Társulattól, a legénység pedig a hus hulladékát, a nyakat, főt, inasrészeket a „Jótékony" husszövetkezettől szintén 30—32 krért kapja?

Igaz-e, hogy a „Jótékony" husszövetkezet részvényesei 50 százalék osztalékot kapnak, a hús árát pedig a szövetkezet felemelni készül?

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, október 18.

— **Gyarmathy Miklós,** Kolozsvármegye alispánja, a fővárosba utazott, hogy a belügyminiszteriumban személyesen beszélje meg a már január 1-jével felállittatni szándékolt árvapénztárnokság ügyét. A jelenlegi állapot tarthatlan, mert a pénztárnok, ki az összes pénztárnoki ügyeket viszi, eddig is csak éjjeli s egészségét tönkretevő munkával felelhetett meg kötelességének.

— **Képkiállitás.** Concha Győző egyetemi tanár elnöklete alatt tegnap d. u. a tanácsház nagytermében megbeszéltetett a tavasszal tartandó képkiállitás ügye. Elnöki felkérésre Telepi Károly jeles festőnk és műtárnok elmondá, hogy miként lehet legczélszerübben a kiállitás megtartását eszközölni. — Körülbelől jelzé az összeget, melybe az kerülni fog. — Elmondja, hogy 140—150 képre lehet számitni melyeket a juri gondosan válogat ki, s igy a kiállitás müvészi tekintetben magas szinvonalon fog állani. A költség egy nagy részét a szállitási költségek teszik, s ez azért megy oly sokra, hogy a kormány semmi szállitási kedvezményt sem ad. Egyébiránt miként az elnök előadá kezei közt egy aláirási iv van, a melyben mint egy 50-en kötelezték magukat az esetleges deficzit hordozására. Ez ivet még számosan fogják aláirni, — ámbár az egész aláirás jóformán csak formalitás, mivel bizonyára a kiállitás Kolozsvárt magát ki fogja fizetni. Hát ily müvelt közönségre nézve valódi szégyen volna — ha máskép lenne. Jellemző különben, hogy eddigi vidéki képkiállitásoknál a magyar városokban mindenütt sikerült az, mig az idegen nemzetiségek közt egyik helyt sem. Tehát mi »barbar« magyarok mégis csak érdeklődünk kissé a kulturális mozgalmak iránt. — Megemlitjük még, hogy Telepi megtekintvén a kolozsvári helyiségeket, — legalkalmasabbnak találta a torna-vivoda nagy termét. Igy tehát a kiállitás ott fog megtartatni. — Az elnök megbizatott, hogy a biztositást aláirt egyéneket, — s még ezenkivül minden más ez ügy iránt érdeklődő egyént legközelebbről hivjon össze tanácskozásra; majd aztán e gyülésből fog kiküldetni a rendező albizottság. A gyülés az elnök Telepi Károly éltetése közt 5 órakor azon meggyőződéssel oszlott szét, hogy a mire Kolozsvár közönsége évekóta hasztalanul vágyott a képkiállitás tavasszal megvalósul.

— **Az uj katonai kórház** épitése még mindig sok munkást foglalkoztat. Az uj épület csak a jövő évben készül el egészen. Jelenleg még a kőmives munkák folynak s jó lesz ha az idén fedél alá kerülhet az épület.

— **Halálozás.** Egy derék ember, és jeles üzletember haláláról, Csiki Imre volt kolozsvári kereskedőről, kell a fájdalom és részvét szomoru hangján megemlékeznünk. Általánosan tisztelt és szeretett polgára volt ő városunknak, s mint szolid és pontos üzletember a kolozsvári kereskedői körökben első helyet foglalt el. Több évvel ezelőtt egy szerencsétlen betegség lepte, s hiába volt minden orvosi tudomány, nem tudta megmenteni gyászos végzetétől. Haláláról a következő gyászjelentés adatott ki: Már özvegy Csiky Imréné, szül. Meskó Ilona, a maga és gyermekei: Csiky Jenő, Ilona és Mariska; ugy a megboldogultnak testvérei: Csiky Lukács szerzetes, Csiky Lázár özvegye, szül. Lázár Antonia és gyermekei, Csiky Mária, férje Csiky József és gyermekei; Csiky János, zalatnai plébános; s valamint számos közeli és távoli rokonok nevében a sziv legmélyebb fájdalmával tudatja, hogy a szerető férj, illetve édes apa, testvér, sógor és rokon Csiky Imre, kolozsvári kereskedő, folyó évi október hó 17-én, reggeli 3 órakor, Zalatnán, életének 53-ik és boldog házassága 20-ik évében, hosszas szenvedés után megszünt élni. Hült tetemei folyó évi október hó 20-án, délután 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szertartása szerint, a kolozsvári vasutállomástól a közös sirkertben lévő családi sirboltba elhelyeztetni. Lelkéért az engesztelő szent-mise-áldozat ugyane hó 21-én délelőtt 10 órakor fog a kegyesrendiek templomában az egek Urának bemutattatni. Mely mindkét végtisztességtételre a rokonok és ismerősök szomoruan meghivatnak. Béke lengjen porai felett!

— **Teleki ezredes Kossuthnál.** Teleki Sándor ezredes, ki e hó 10-ike óta családjával együtt Párisban időzik onnan vasárnap Turinba utazik, hol Kossuth Lajost fogja meglátogatni.

— **Áthelyezés.** A király megengedte, hogy Végh Albert kőhalmi és dr. Issekutz Gyula dicsőszentmártoni járásbirók kölcsönösen áthelyeztessenek.

— **Szebeni hirek.** A magyar dalkör holnap a »Romai császár« czimü szállodában dalestélyt rendez. — A lövész-egylet vasárnap császár lövész-ünnepélyt rendez dijakkal összekötve. — A szinházban jelenleg német társulat működik elég jó erőkkel. A közönség nagyon pártolja. A magyarok közül is sokkal többen látogatják a szinházat, mint mikor magyar társulat játszik.

— **Árvizek.** A folytonos esőzés miatt, mindenfelől vészes árvizhirek érkeznek. A Dráva vidékéről érkeznek különösön nyugtalanitó tudósitások. Prágerhof és Pettau közt a mult éjjel be kellett szüntetni a vasuti összeköttetést, mert a két hely közt levő fahid nagyon rozoga állapotban van és könnyen bedőlhet. Varasd közelében a dráva rohamosan árad, s általánosan attól tartanak, hogy a városban levő két hid beomlik. Eddig időszerint lázasan doldoznak a vizimalmok megmentésén. Magát a várost is a legnagyobb veszedelem fenyegeti.

— **A rosz példa ragadós.** A magyar sajtó egyöntetü, erélyes fellépése a tatai gróf germánizáló törekvései ellen, arra inditották ezsadányi Almássy Tasziló urat, hogy egy fővárosi napilap szerkesztőségéhez irt levelében visszavonhatlanul kijelentette, hogy ő ezentul csak németül fog levelezni és magyar ujságot soha többé nem olvas. Tudjuk, hogy a derék hazafi elhatározása következtében néhány magyar lap hamarosan megbukik, de hát nem baj, mert még valamelyik ezek közül a sovinizsta ujságlapok közül kitalálná irni, hogy ezelőtt negyven esztendőkkel, az Urnak ezernyolcszáznegyvenkilenczedik esztendejében, azon a fatális április 14-én Debreczenben az országgyülésen egy bizonyos ezsadányi és törökszentmiklósi Almássy Pál elnökölt, s hirdette ki a függetlenségi nyilatkozatot, mely a Lothringen-Habsburgokat örökre trónvesztetteknek nyilatkoztatta. Ez pedig fáj a bécsieknek, ha emlegetik!

— **Az ujvilágból.** Nem hiába megy ki sok ember Amerikába szerencsét probálni mert mint a következő eset is mutatja sokaknak igazán disznó szerencsét hoz Amerika. Rabar Markó, szegény horvátországi ember, negyven évvel ezelőtt kivándorolt Kaliforniába, hol San José-ban telepedett meg. Negyven éven keresztül véres verejtékkel dolgozott, de sehogy sem boldogult. Most élete alkonyán végre egész váratlanul elérte czélját, mennyiben a louisignai államsorsjáték főnyereményét, kerek 300,000 dollárt megnyerte. Hir szerint mos vissza akar térni szülővárosába Janinyébe, hol a közjó érdekében nagy jótékonyságot várnak tőle.

— **Lelketlen fiu.** Baschid temesmegyei községben felháboritó lelketlenséget követett el egy Sbrein György nevü adóhivatali tiszt. Ugyanis tehetetlen öreg apjától minden áron szabadulni akarván, már régibb idő óta az istállóba zárta és kegyetlenül éheztette. A szerencsétlen öreg embert jajgatása és siránkozása daczára nem bocsásotta ki a szivtelen fiu. A napokban azután feltünt a fiunak, hogy apja teljesen nyugodtan viseli magát. Benyitott tehát az istállóba, s ott találta a szerencsétlen öreg embert lesoványodva, — holtan. A gonosztevőt a csendőrség letartóztatta.

— **A biboros egészsége.** Mint Kalocsáról irják Haynald biboros érsek egészségi állapota az utóbbi napokban feltünően javult. A lapokat naponkint felolvastatja magának és kiváló érdeklődést tanusit a közélet nevezetesebb mozgalmai iránt. Orvosa minden izgalomtól távol tartja s ennek szigoru tilalma következtében nem fogadta el a jubileuma napján a nála tisztelgő küldöttsé-

---

nak, vizsgálják a női öltözékeket az eleven mintákon és gyakran olyan kérdéseket tesznek, melyekből az európai nőknek hajaszála is égnek áll. — Ők mindenféle társaságban fesztelenül és otthonosan érzik magukat, kivéve a herczegnőket, kikkel szemben alázatosság a jelszavuk.

E—s.

Egy asszony küzdelme.

„Dóra" szerzőjétől.

Az »Ellenzék« számára forditotta: **Amica.**

XLIII.

(Folytatás.) (65.)

— Nem, — volt a válasz — nem engedem. Csak fájdalmat okozna neki, és nem használna vele semmit.

Ekkor a gazdasszony visszajött s jelentette hogy a kocsi az ajtó előtt áll.

— Meg vagyok róla győződve hogy Avenel kisasszonynak lesz annyi józan esze s csendesen jön velünk, — mondá az ügyvéd.

Margarita homályos káprázó szemekkel nézett rá mintha nem értené tökéletesen; — s a detektiv egy lépést tett feléje. Kinyujtotta a kezét mintha meg akarta volna a karját fogni; de az a pillantás amit a vádlottól kapott, rögtöni visszahuzódásra késztété.

— Ne nyuljon hozzám! — kiáltá Margarita.

— Jól van jól! — volt a válasz. Eszem ágában sincs azt tenni ha önkényt jön velünk. — Igy fog jönni a kisasszony a hogy van? — kérdé Beale nr felé fordulva.

Ekkor pár pillanatig megállottak s Margaritára néztek.

Hosszu fekete ruhája, melyet nagyobb biztonság kedvéért választott, bájos redőkbe omolva vette körül, arcza fehér volt mint a márváuy, barna haja egészen kibomolva sötét fátyolként takarta be, sötét szemei tele voltak megmérhetlen fájdalommal és félemmel. Későbben mindig ugy tünt fel előttük a hogy most látták.

— Fog az valami különbséget tenni — kérdé lassu hangon — ha megesküszöm hogy gondolatomban sem volt lopni? — Az ég bocsásson meg azoknak, kik ezt feltették rólam!

— Az nem változtat a dolgon semmit — válaszolá az ügyvéd — a látszat kegyed ellen van.

A lady Ryleston szép barna arczán gunyos kihivás lászott.

— Én tudnám magamat tisztázni — mondá. Nehány szavammal megszégyenithetném önt gonosz és igazságtalan itéletéért. De azokat a szavakat nem fogom kimondani. — Ön itt talált engem, és azt hitte hogy lopni jöttem. — El fog jönni az idő midőn szégyelni fogja, hogy igy itélt félre.

Beale ur nem tudta megmondani hogy miért, de azok a nyugodtan mondott különös szavak kellemetlenül hatottak reá.

— Ha azokkal a nehány szavakkal tisztázhatja magát — mondá — ugy kérem szóljon — hadd halljam azokat.

— Miután tolvajnak nevzett nem teszem — volt a válasz.

— Komédiáskodás az egész — jegyzé meg Gramené. De a birót nem fogja elámitani, valamint engem sem ámithat el.

Boyns János, a detektiv türelmetlenül fordult a gazdasszonyhoz. — Ő hajlandó volt e szép asszonybn hinni, ki inkább szerencsétlennek és kétségbeesettnek látszott lenni, mint gosznak.

— A kisasszony nem jöhet igy velünk — mondá.

Hozzon neki kalapot és egy shawlt. Magának gyöngdebb és nőiesebb kezei vannak, inkább ayulhat hozzá: szedje össze azt a hosszu haját — látja hogy ugy néz ki mintha valami nagy bánat által meg volna zavarodva. Margarita némán és mozdulatlanul állott mig a gazdasszony a jóindulatu detektiv utasitását követte — szép hosszu haját feltüzte, a kalapot fejére tette s kis felső kabátját rá adta. — Margarita megrázkodott s vissza rettent egy kissé, midőn a gyöngédtelen kezek érinték, de a következő pillanatban azt mondta magában:

— Nem tesz semmit. Bár meg tudnék halni, hogy ne álljak többé férjemnek az utjába!

Végre tudta a titkot. Égő tüz gyanánt vette az körül szivét; szétrombolta ifju életének minden reménynyét, örömét és szerelmét; és kővé keményitette. Mit bánta ő bár mi történjék vele, hiszen boldogságát ugy sem tudja már semmi helyre állitani. Némi vad kielégitést és örömet érzett e szenvedésben és megalázódásban, olyan valamit, a mi leesendesitette.

XLIV.

Egy szót sem mondott, midőn az ügyvéd tudtára adta, hogy a kocsi várakozik. De szép halvány arczával ő látszott inkább vádolónak, mint azok a kik őtet akarták megbüntetni.

Layston Henry Esquir értelmes vidéki biró volt. Ő soha sem küldött gyermeket börtönbe azért mert gyümölcsöt vagy virágot szedett, de ha egy férfi rosszul bánt az ő szerencsétlen feleségével, akkor tudta, hogy büntesse meg a azt. Vidéki lapok csak dicséretet tudtak róla mondani, bölcs és igazságos birónak nevezték.

A hideg szeptemberi reggelen, mely szürke köddel viradt, Beale ur, a detektivvel, a fogolylyal és tanuval Layston parkba hajtatott.

Zárt kocsit választott, kogy Avenel kisasszony a nyilvánosság szégyenétől a menynyire lehet meg legyen kimélve. Kárba veszett fáradság volt. A látszat után itélve, sokkal fásultabb volt, mint hogy jellemével s jó nevével gondoljon. A mint a perczek és órák multak, mind mélyebben-mélyebben merült bánatába; minél hosszasabban foglalkozott azzal a titokkal, annál borzasztóbb lett az előtte, annálinkább elhitette magával, hogy ő férje életének az átka.

Bár szép csendesen eltudna tünni e világról!

— Nem fogom életemet a saját kezemmel kioltani, — mondá magában — az gyávaság volna és gonoszság.

És én nem akarok mint gyáva meghalni; de ha csendesen el tudnék tünni a világból, ha el tudnék menni egy olyan helyre, a hol senki sem ösmerne, senki sem látna és senki sem venne figyelembe!

Beteges kedélyállapotában lady Ryleston azt kezdte képzelni, hogy férjére jótétemény volna, ha őtet soha sem látná többé, s soha sem hallana róla.

A szeptemberi ködben ő és társai hallgatva haladtak rendeltetésük helye felé. — Margarita nem panaszkodott többé, és nem imádkozott; nem vette észre gondoskodásukat, hogy őtet a kiváncsiak tekintetétől kiméljék; némán, hidegen és mozdulatlanul ült sötét szemeit az utszélen levő fákra függesztve s fehér arcza egyszer sem változott. — Ötet a legnagyobb bánat érte a mi érhette — az a meggyőződés, hogy miután ilyen szégyenen ment keresztül soha sem ösmerhetik el nyilvánosan a lord Ryleston feleségének. Ez a tudat éles fájdalmat okozott. És a legyőzhetetlen akadályt ő maga állitotta közibük; örökre elválasztotta magát tőle. Azt az asszonyt, kit lopással vádoltak nem mutathatta be mint feleségét. — Ő tönkre tette enmagát, még pedig helyrehozhatatlanul. Ez a tudat volt az a mi kétségbeejtette. — Erre emlékezve a többit szinte elfelejtette; — az a rettenetes helyzet, melybe oly könnyelmüen helyezte magát, jelentéktelen csekélységgé változott, sőt még a végrendelet titka is sokat veszitett borzalmából — A legnagyobb baj az volt, hogy ő saját cselekedete által tette méltatlanná magát arra, hogy valaha a lord Ryleston feleségének el legyen ösmerve.

— Átoknak kellett rajtam lenni, mondá magában.

De nem gondolt arra. hogy ez az átok a saját hibája, és annak a következménye, hogy nem elvek, hanem pusztán csak impulsus után indult, hogy inkább tanulmányozta a czélt mint az eszközöket, hogy a becsület érzet oly hiányosan volt benne kifejledve, hogy a világnak minden szépsége, szenvedélye, szelleme és lángesze nem birt azért kipótlást adni.

— Átok van rajtam — ismétlé — az én sorsom.

Ezután nem törődött semmivel. — Azt mondta magában, hogy a halál sem választhatta volna el jobban férjétől, mint az a tudat, hogy ő lopással volt vádolva, ez oly megaláztatás oly nagy szégyen mit soha sem heverhet ki.

— Mit bánta ő azt, hogy ezután mi következik? Ő nem látta a szürke köd felszállását, nem látta a fellegeken keresztül tüző napsugarakat, nem látta az eget kiderülni, nem hallotta a madarak énekét, nem látta az őszi lombokat, olyan volt mint egy kővé vált asszony.

— Ha tört adtak volna a kezembe azt a szivembe döftem volna; de a mit tettem az még az öngyilkosságnál is sokkal rosszabb.

(Folyt. köv.)

[illegible]. A tanusitott közrészvétnek kül- és belföldről érkezett tömeges megnyilatkozása, különösen a királynak s a pápának levelei mélyen meghatották. Mindkettőt ismételten elolvastatta magának és egészen elérzékenyülten hallgatta a meghatottság könnyével szemeiben.

— **A „Figaró“ hobortjai.** Ez a híres franczia ujság, mely mindig a szenzációs dolgokat kutatja fel és kürtöli világgá, most azt a bolondságot irja, hogy Simor János esztergomi herczegprimás haldoklik, s már fölvette a halotti szentségeket és végrendeletét is elkészitette. A végrendelet szerint a herczegprimás tizmilliónyi vagyonát XIII. Leo pápának hagyományozta. Persze ezt csak a »Figaró« irja.

— **Katasztrófa a kőszénbányában.** Londonból érkező hirek szerint az amorsfieldi kőszénbányában ugyanis Longstov Straffordshire mellett tegnapelőtt reggeli 4 órakor robbanás történt. A bányában hatvan-hetven férfi es fiu dolgozott. A mentési munkálatokat rögtön foganatba vették. Reggeli 8 óráig tiz munkást élve és három iszonyuan égett holttestet hoztak ki a bányából. Attól tartanak, hogy a többi munkás is áldozatává lett a katasztrófának. — Egy éjjel érkezett londoni távirat szerint a mossfieldi kőszénbányában délutáni 3 óráig husz holttestet találtak. A mentésnél dolgozó dolgozó munkások állitólag még 48 holttestet láttak a tárnákban, de nem lehet hozzájuk jutni a bánya lég miatt.

— **Hajó katasztrófa a Dunán.** Szerdán este 7 órakor a Tabán és Eskü-tér közötti Dunaágon a »Zrinyi Miklós« nevü gőzös egy csavargőzössel összeütközött. Az összeütközésre valóságos pánik támadt a hajón. A »Zrinyi« gőzös utasai katasztófától tartva, menekülni akartak, mig a nők ájultan rogytak össze. A budai korzón sétáló emberek a hajóból felhangzó kiáltásokra az alsó partra siettek, s azt hitték, hogy az egyik vagy a másik hajó sülyedő félben van. A propelleren szerencsére nem volt közönség s igy nagyobb baj nem történt, csak a »Zrinyi« gőzös szenvedett jelentékenyebb sérülést. Az összeütközés okainak kideritése végett vizsgálat indittatott.

— **Kubikosok harcza.** Véres összeütközés volt Szeged mellett Mindszenten az ottan dolgozó kubikos munkások és a községi rendőrség meg egy csendőrlegény közt, melynek a vége emberhalál lett. A véres esetről a következőket irják: Mindszenten tizenöt szegedi kubikos korcsmai mulatság közben megtámadta a községi rendőröket, mire dulakodás támadt köztük. A rendőrök segitségére hivott Deszpot István csendőr távozásra szólitotta fel a munkásokat, ezek azonban a csendőr szavaira fenyegetéssel válaszoltak. A verekedők a korcsmából csakhamar az utczára kerültek, hol a munkások Apró Antal kisbiró fegyverét elvették s lőni akartak vele, de a csendőr ebben megakadályozta őket. Ekkor egy Szelpát István nevü munkás e szavakkal: »most meghalsz!« a csendőrre rohant. Deszpot csendőr ekkor kirántotta kardját, mibe a dühöngő munkás ugy beleszaladt, hogy mellkasát egészen átdöfte. A verekedőket elfogták.

— **A hadsereg szükséglete és a kisipar.** Bauer Nándor báró tábornagy, közös hadügyminiszter leküldte az országos iparegyesülethez azt a pályázati fölhivást, mely a közös hadsereg bőrnemü szükségletei egy részének a magyar kisipar által való szállitására nézve a föltételeket állapitja meg. E szerint a kisipar pályázhat bakancsok, félcsizmák, lovassági csizmák s huszár-csizmák készitésére. Ezenkivül ugyancsak a kisiparnak vannak fenntartva a bornyuk, tölténytáskák, mindenféle szijazatok és nyerges munkáknak egy része.

— **Magától fényképező készülék.** Az élelmes népboldogitók nem érrik be azzal, hogy immár minden utczasarkon megmérhetjük testünk sulyát, ujabban arról is gondoskodtak, hogy épp annyi kényelemmel le is fényképeztethetjük magunkat. A gép alakja olyan, a minő a fentebb emlitett mérlege. A jámbor hiu a gép alá áll, bedobja a kijelölt pénzt, aztán addig addig néz egy pontra, mig egy mutató nem jelzi, hogy elég. Mintegy öt percz mulva a gép kilöki magából a kész fényképet. Az egész folyamatot elektromos erő mozgatja és végzi a fényképész munkáját.

— **A füstnélküli robbanó lőpor.** Egy bécsi lapnak jelentik, hogy a Dynamit Trust Company által felajánlott füst nélkül robbanó lőport sem az osztrák-magyar hadsereg, sem a német hadsereg nem fogadta el, minthogy az hoszszabb időn át romlatlanul meg nem őrizhető. A német hadsereg, melyben körülbelül elhatározott dolog a füst nélkül robbanó lőpor behozatala, saját állami gyárait bizta meg e lőpor gyártásával.

— **Embergyilkoló szerszám.** Már emlitettük, hogy a király elrendelte az erőditett helyeknek a Maxim-féle golyószoróval való felszerelését. Ezek a golyószórók, melyekből perczenként 600 lövést lehet tenni, a közönséges puskatöltényekhez vannak alkmalmazva. A töltények vászon vagy papirszeletekre vannak erősitve s ezek segélyével kerülnek a tölténytartóba. A golyószóró annyiban önmüködő, a mennyiben a lövés következtében beálló visszalökést arra használja fel, hogy a kilőtt üres töltényeket eltávolitsa és ujakkal pótolja. Az a katona tehát, a ki az ágyut kezeli s kit vastag vaslemez véd az ellenséges lövegek ellen, csak arra szoritkozik, hogy az ágyut irányozza. A cső, egy másik vizzel telt csőbe van burkorva, hogy a megizzásnak eleje vétessék, a mit azonban gyakrabban változtatni kell, mert hamar felforr. Hiram Maxim ezenkivül még hasonló szerkezetü gyalogsági fegyvert is talált fel.

— **Viszály az angol királyi családban.** Az angol királyi családban abból az alkalomból, hogy a walesi herczeg leánya Fife herczeghez ment nőül, viszály tört ki. Az edinburghi herczeg ugyanis ezt a házasságot mesalliancenak jelentette ki s mindenkép rá akarta birni bátyját a walesi herczeget, hogy Lujza herczegnőt ne Fifehoz, hanem Mihály orosz herczeghez adja nőül. A herczeg azonban szabad választást engedett leánya kivánságának s igy jött létre a Fife herczeggel való házasság. Most az edinburgi herczeg nagy haragjában ott hagyta a tengerészetben elfoglalt állását s családjával együtt külföldre ment. Mint irják, a telet részint Németországban, részint Oroszországban fogja tölteni.

— **A párisi kiállitás látogatottsága.** A mult heti hüvös időjárás következtében a látogatók száma megapadt, de kárpótlásul ezért a vasárnapi derült napsugarak a kiállitási kronikában eddigelé még föl jegyzett sokaságot csábtottak a kiállitási területre. A vasárnapi látogatók száma ugyanis 387,879-re emelkedett, mig a pünkösd vasárnapján, mely eddigelő a leglátogatottabb volt, csak 353,750-et tett ki a látogatók száma.

— **Az Eiffel torony bevételei.** Az Eiffel torony összes bevétele iddigelé 5.553.171 frankot tesz ki. És e szép összegecskéből körülbelül kitelik a magas torony épitésének ára.

— **A szép özvegy spanyol királynéról** azt a hirt terjesztették volt a németországi lapok, hogy ismét férjhez menni készül. Ezt a hirt most hivatos oldalról határozottan megczáfolják. A királyné egyáltalában nem foglalkozik efféle tervvel.

— **Vasuti szerencsétlenség.** Amerikában megint történt egy nagyobbszerü vonatösszeütközés. Egy newyorki távirat szerint Sterlingben (Kaliforniában) egy Burlingtonból jövő vonat összeütközött az Union-Pacific-vasut egy vonatával. Több ember életét vesztette, sokan megsebesültek.

— **Plakátokból.** A párisi választások alkalmával falragaszokra elpazarolt óriási mennyiségü papirost már nagyrészt levakarták a falakról s elszállitották a különböző gyárakba. Ott gyártanak belőlük tizkrajczáros kemény papirbabát, patront a puska számára, de főkép czipőgombot. — Egyetlen gyár naponta öt millió papirgombot képes elkésziteni.

— **Vasuti katasztrófa.** A páris-brüsszeli vonat szerdán a brüsszeli pályaházba érvén egy vas oszlopba ütközött. Huszonkét ember sebesült meg; köztük többen halálosan.

— **Párbaj a „jour“ miatt.** Véres párbajt vivott Párisban egy mérnök és egy könyvkereskedő a miatt, hogy mindkettőjük felesége a keddet választotta elfogadó napul. A két család szoros barátságban lévén, a »jour« összeesése oly perpatvart idézett elő, a melyet csakis fegyverrel lehetett elintézni. A mérnök sulyos sebet kapott, mire a két hölgy kijelentette, hogy lemond a szerencsétlen keddi napról. Tehát mind a ketten uj »jourt« választanak s ha a választások megint ugyanegy napra esik, nem lehetetlen, hogy a boldogtalan férjeknek ismét duellálniok kell.

— **Vonat a mélységben.** Nagy szerencsétlenség történt a napokban Cincinnattiban. Egy hegyi pálya drótkötele elszakadt, s az egyik kocsi, mely tele volt utassal, 2000 láb magasságból a mélységbe zuhant, hol egy másik kocsival összeütközött. Husz utas azonnal meghalt, mintegy hatvanan pedig sulyosan megsebesültek.

— **Párisban** egy odavaló órás széngázzal vetett véget életének s azzal az elhatározással hajtotta végre végzetes tettét, hogy utolsó érzelmeit még papirra veti. Az öngyilkos jegyzetei igy hangzanak: Két óra tizenöt percz. A fejem nehéz; készülök az ágyba. Két óra husz persz. Bagót vettem be; kezeim feketék, de késő megmosni. Két óra harmincz percz. Fülzugást érzek. Érkezik . . . Lefekszem. Két óra harminczöt percz. Az átellenben levő kőszénárus kőszene nem ér semmit. Sokat szenvedek. Két óra negyvenöt percz. A halántékom fáj. Három izben raktam szenet a tüzre. Még mindig semmi. Három óra. Nincs jó isten. Torkig vagyok ezzel az élettel; Három óra husz percz. Kiállhatatlenul szenvedek . . . Itt végződik a különös irat. A szerencsétlen alig élhetett tovább pár perczczel.

— **A halotthamvasztás költségei.** Bár még készen sincs egészen a párisi halotthamvasztó kamara, már is közzétették a hamvasztás hivatalos árszabályát. E szerint az egészen szegényeket ingyen égetik el a hamvasztó kamarában. Mások számára a hamvasztás rendes dija ötven frank. Ez összegen kivül szednek még bizonyos mellékdijakat a hamvasztással járó szertartásokhoz képest. Azok, a kik halottjaikat a legnagyobb disszel kivánják elhamvasztani, még kétszáz frankot fizetnek. A legolcsóbb szertartási tarifa tizenkét frank.

— **Olcsó utazás Olaszországba.** A m. kir. államvasutak Fiume, Abbazia s Olaszország nagyobb városainak meglátogatásának könnyitésére a helybeli menetjegyiroda által a körutazások uj összeállitását csináltatta. Különösen a következő köratakrol tehető fel, hogy szélesebb körök kivánalmainak meg fognak felelni. 1. Budapestről Dombováron át Fiume (Abbazia), Trieszt, Cormos, Velencze, Udine, Pontebla. Villach, Klagenfurt, Pragerhof, Kanizsán át Budapestre vagy megforditva; ára I. oszt. 59 frt, II. oszt 43 frt, III. oszt, 33 frt. 2. Budapestről Dombováron át Fiume (Abbazia), Trieszt, Cormons, Velencze, Ala, Meran, Innsbruck, Salzburg, Linz, Bécsen át Budapestre vagy megforditva; ára I. oszt 78 frt., II. oszt. oszt. 57 frt, III oszt. 40 frt. 3. Budapestről Dombováron át Fiume (Abbazia), Trieszt, Cormons, Velenc e, Padua, Bologna, Florencz, Empoli, Livorno, Pise, Genua, Turiu, Milano, Verona, Ala, Meran, Innsbruck, Salzburg, Linz, Bécsen át Budapestre vagy forditva, ára első oszt. 119 frt, II. oszt. 85 frt., III. oszt. 69 frt.

Az egyetem köréből.

Meghivó. Az egyetemi kör f, hó 20-án d. e. 10 órakor tartja második önképzőköri gyülését saját helyiségében, melyre a kör t. tagjai és az érdeklödő közönség tisztelettel meghivatnak. Tárgy: 1. Krizsán Károly jh, »Dalai«-t birálja Réthi Gyula jh. — 2. »Gedővár asssonya« költ. Kiss Józseftől, szavalja Hegyi József bh. — 3. »De profundis.« rajz irsa és felolvassa Kovács Dezső bh, — 4. Krémer István b. h. költeményeit birálja Székely Ödön b. h. — 5. »Bábel« költ. Jókai Mórtól, szavalja Réthy Gyula j. h. Kolozsvártt, 1889 okt. 17. Kovács Dezső e. i. első elnök. Hadházi Sándor e. i. főtitkár.

*

Meghivó. Az egyetemi kör f. hó 21-én, hétfőn d. u. 6 órakor rendkivüli közgyülést tart, melyre a kör tagjai — minél nagyobb számmal — tisztelettel meghivatnak. Tárgy: 1) Költségvetés tárgyalása. 2) A választmány jelentése, Hangverseny, Matineék és köri estélyek tárgyában. 3) Interpellácziók, inditványok. Kolozsvárt, 1889. október 17. Gr. Almási Imre e. i. elnök, Hadházi Sándor e. i. főtitkár.

*

Köszönetnyilvánitás. Az „egyetemi kör“ által f. hó 7-én rendezett gyászünnepély alkalmával az ünnepély sikerét előmozditani szivesek voltak: Főtisztelendő Dániel Joachim kegyesr. áldozár ur, Tiszteletes Kovács Albert ev. ref. s. lelkész, Benigni Sámuel, mint a „polgári dalkör“ elnöke és a „polgár dalkör“ t, tagjai. Fogadják ez uton is nevezett urak szives közreműködésükért az egyetemi kör hálás köszönetét. Kolozsvártt, 1889. okt. 47. Hadházi Sándor az egyet. kör e. i. fötitkárja.

IRODALOM.

Renan uj könyve.

Renán világhirü franczia iró legközelebb megjelelendő l'Avenir de la Science czimü könyvét illetőleg azon kijelentést tette, hogy e müvét már 1848—49-ben irta.« Még fiatal, még csak 26 éves voltam akkor — mondá Renan — és azt hittem a sors a korai halált juttatja osztályrészemül.

A körülöttem lezajló események mély benyomást tettek rám és én azokból levontam a filosofiai tanuságot. Ezen időben elvesztettem vallásbeli hitemet és a tudomány és ész doktrinái felé fordultam, keresvén az igazságot, az egyedüli czélt, melyet egész életemen át követtem.

Könyvem be volt fejezve, midőn olaszországi utamból visszatértem, de Augustin Thierry tanácsára, ki azt koromhoz képest nagyon komolynak tartotta, nem hoztam a nyilvánosság elé.

Később ujból át-meg átolvastam e müvemet és végre elhatároztam annak közrebocsátását, mert azt hiszem, hogy e könyv az ingadozó és a kibontakozás utját kereső ifjuságnak nagy hasznára lehet.

MÜVESZET.

* **A kolozsvári nemzeti** szinházban tegnap este »Ferreol« Sardou 4 felvonásos szinmüje adatott csekély számu közönség előtt, pedig az előadás, leszámitva egyesek boszantó szerep nemtudását, egyike volt a legjobbaknak. E. Kovács Gyula, mint mindig, ez alkalommal is felette magasan kiemelkedett környezetéből. A második felvonás egy jelenetében oly igazi müvészettel játszott, annyi érzéssel beszélt családi életének szerencsétlenségéről, hogy a közönség zajos tapssa lfejezte ki megelégedését és elösmerését a nagy müvész iránt.

Ivánffi, a darab hőse elég igyekezettel játszott, de talán igen is sok volt az igyekezetből némely jelenetben. Ivánffinak nagy szerencsétlensége ez idők szerint, hogy olyan, mint a puskapor, csak egy kis szikra kell s mindjárt lobot vet.

Hunyadi Margit, Delly Emma elég jók voltak. Különösen Delly Emmáról kell dicsérettel megemlékeznünk, a ki hatalmas lépésekkel halad elő müvészi pályáján. Ha az igazgatóság nagyobb tért juttatna a kisasszonynak, nagyon dicsérendő dolgot végezne, mert egy ifju igazi tehetség megizmosodását segitené elő.

A mellékszereplők közül felemlitjük első helyen Megyerit, ki jóizü humorával pompás alakot mutatott be.

Fenyvesi tulságos rövidlátó volt. Gáll Gyula, Szentgyörgyi. Pusztai, Szakács, Szatmári elég jók lettek volna, ha mindnyájan tudták volna szerepcikét. Hogy melyikök közülök csetlett botlott mindegyre jövőre kiirjuk.

* **E. Kovács Gyula** a kolozsvári nemzeti szinház jeles tragikusa a jövő héten több napra vendégszerepelni megy a vidékre.

* **Réthy Lauráról,** a mi kedves primadonnánkról a következőket irja a Nagy-Váradon megjelenő »Szabadság«: Réthy Laura, a kolozsvári nemzeti szinház tagja, mint értesülünk, a népszinháznál nemsokára vendégszerepelni fog. A vendégszereplés czélja esetleg szerződtetés lenne.

* **Bartók Lajostól** a »Bolond Istók« szerkesztőjétől »A méhek« czim alatt 3 felvonásos vigjátékot fogadott el a budapesti nemzeti szinház. A vigjáték még e szini évadban szinre kerül.

* **Uj magyar opera.** A nehány év előtt elhunyt jeles zeneszerzőnek, Huber Károlynak kéziratban hátrahagyott »Udvari bál« cz. egy felvonásos vig dalmüvét az operaházban a téli évad alatt előfogják adni. A vig dalmü szövegét Kacziány Géza irta a hétéves háboru egyik anekdotikás epizódjából.

* **Betiltott darab.** A boroszlói rendőrség betiltotta Ibsen »Kisérletek« czimü drámájának előadását, a melyet a kolozsvári szinházban közelebbről fognak előadni.

* **A párisi szinházak** ugy látszik ez évben is gondoskodnak az európai szinpadok számára uj darabokról. Csak a Gymnase szinház 5 uj darabot fogja bemutatni. Az első Daudet Alfons »Küzdelem az életért« czimü drámája, a melyet nagy titokban tartanak. A Figaro azt irja róla, hogy a mü »nagy drámai és irodalmi csatát« jelent. Feuillet Oktav is ir darabot, melyet családi gyásza miatt még nem fejezhetett be. Érdekes lesz Ohnet »Rameau orvosa« is, melyet a szerző maga dramatizált át az ismert regényből. A darab négy felvonásos s sokat sirhat benne, a kinek érzékeny a szive. Ezeken kivül két vigjátékról beszélnek, az egyik a »Század vége« Blum Ernőtől, a másik »A csalás müvészete« Ferrier Páltól és Najactól.

* **Müsorváltozás.** A kolozsvári szinház müsorában sok zavart okoz a szinház tagjainak tömeges betegeskedése. Igy most egyszerre három elsőrangu tag, Gerő Lina, Réthi Laura és Szathmári Árpád betegsége okoz nagy zavarokat. Ez okból, szombaton »Czigánybáró« helyett »Donna Juanita« operette kerül szinre, vasárnap pedig a »Betyár kendője.« »Clemenceau« próbáit Gerő Lina, a »Párisi élet«-et pedig Szathmáry betegsége miatt meg kellett egyidőre szakitani,

Nemzeti szinház.

Bérlet 19-ik szám.

Kolozsvár, 1889. október 19-én.

DONNA JUANITA.

(Nagy operette, 3 felvonás.)

KÖZGAZDASÁG.

A tagositás és birtokrendezés reformja.

Irta: gr. Schweinitz Gyula.

III.

A törvénynek tehát egyszerüen azt kell kimondania: a földek összehelyezése mindenütt foganatositandó, hol a határban — az erdő és legelő levonásával — a szántó és rét parczella száma a holdszámot meghaladja; vagy ott, hol a földrészletek alakja az okszerü mivelést meg nem engedi; vagy végre ott, hol az egyes földek nem hozzáférhetők. A megengedhetőség megállapitása a szervezendő meghitelt biztosok és mérnökök, valamint a kataszteri hatóságnak lenne teendője, mely a parczellaszámot a most emlitetett egyénekkel hivatalból közli.

Ha a szántó és rét parczellaszáma azoknak holdszámával egyenlő, vagy kevesebb, akkor a biztos és mérnök a helyszinén tartoznak kipuhatolni, hogy az egyes földrészletek szabad, akadálytalan megmunkálásának lehetősége fennáll-e vagy nem? és ennek nyomán a tagositást a körülmények szerint megengedhetőnek vagy meg nem engedhetőnek kimondani. Az egyes dülőknek megfelelő rendezése mindenesetre foganatositandó volna akkor, ha a parczellák összevisszaságban feküsznek. Ezen szemlék költségét a község, mint ilyen viselné és az adóval kiróná.

Ha már most ezeknek alapján minden megyében meg van határozva a tagositandó községek és holdak száma, akkor az összes egy általános kulcs szerint kiszámitott költségek holdanként kirovatnak és 20 év alatt, negyedéves részletekben az adóval együtt az adóhivatalok által felhajtatnak és községenként elkönyveltetnek.

Daczára annak, hogy az 1880. XLV. törvényczikk 33, 34 és 35. §-ai a költségfedezetről gondoskodtak, részletfizetéseket engedélyeztek stb., a törvény ezen határozatai a papiron maradtak és az előlegek ki nem adattak, a mérnök ma sem kapja meg esedékes diját, a bizottsági költségeket nem lehet idején fedezni: egy szóval az egész eljárás a pénzkérdésen szenved hajótörést. E tekintetben is tehát csak a hivatalból eszközlendő tagositástól várhatunk segélyt és javulást.

Körülbelől még 3,790,000 hold rét és szántó várja a tagositást és ha erdélyi országrészünk végre haladni kiván, ha verseuyképessé akarunk válni, ha mezőgazdaságunk képesitést óhajt nyerni, a szabad fejlődésre, akkor már mégis legalább husz esztendő alatt keresztül kell vinni egy oly reformot, mely nemcsak az egyeseknek, hanem az államnak is érdekében fekszik.

Számitsunk a mértani felvételre és az összes bizottsági költségekre, valamint azon kiadásra, mely abból ered, hogy a szervezendő biztosokat és hitelesitő mérnököket egy harmad részig az állam, kétharmad részig pedig azon birtokosok fizetnék, kiknek földjük tagositás alá esik, holdauként összesen mintegy 2 frt 70—2 frt 80 krt, akkor körülbelől 10,325,000 frt költségösszeget kapunk, vagyis évente holdanként 14 krt, melyet negyedéves részletekben az adóval kellene törleszteni s mely az 1880. XLV. törvényczikk 35. §-a szerint a földet terheli.

Ne vessék ennek ellenében, hogy a kölcsön előnyösebb, mert egyfelől mindig különböző alakiságokkal jár, másfelől pedig az évnegyedenkénti fizetés a szegényebb néposztályra nézve előnyösebb, végre még egy nagy előny származik belőle.

Igen sok községben a kisbirtok mellett több nagyobb birtok is fordul elő, a mérnököt és egyáltalában a tagositási költséget fizetni kell; ebből igen sokszor azon visszás helyzet állott elő, hogy az egyik birtokos a többiért előlegezni volt kénytelen, a mi mindig kellemetlenségekkel van összekötve. Ez a baj mind megszünik, ha a tagositást hivatalból hajtják végre és költségei általánosan a még nem tagositott községekre kirovatnak és bizonyos számu évek alatt lefizettetnek. Ebből támad a fentemlitett nagy előny, hogy t. i. a felszámitások befejeztével alapot lehet kepezni, melyből azután minden költség a maga idején és pontosan fedezhető lesz.

Kifogásolni lehet talán, hogy miért fizessen valaki 20 éven át, ha birtoka csak husz év mulva kerül sorra?

Erre azt válaszolhatjuk, hogy minden birtokosnak szabadságában fog állani a tagositást korábban is kérni, ha annak költségeit fedezni képes; de miután a legtöbb gazda nem lesz ezen helyzetben, azért ajánlatos a bizonyos időtartamu általános rovatal, mely mindenkire nézve egyaránt előnyös.

Továbbá ujból és ujból ki kell jelentenünk, hogy a földek egybehelyezése, vagyis a birtoklás és használat szabályozása nem magánügy, hanem oly reform, melyet az államnak kell végrehajtani annál is inkább, mert a valóságos önkormányzatot a községekben, rendezett birtokviszonyok nélkül életbe sem lehet léptetni.

A mi a tagositási és birtokrendezési hatóságokat illeti, mindenekelőtt meg kell kivánnunk, hogy ezen összes ügyek a földmivelési ministeriumnak adassanak át, mely az egész ügymenetnek főfelügyeletét és ellenőrzését gyakorolná, mert ezen rendezés első sorban mezőgazdasági és csak másod sorban jogi kérdés.

Hazánk erdélyi részében, továbbá a volt Kraszna, Közép-Szolnok- és Zarándmegyék, valamint a volt Kővárvidékén a tagositás végrehajtására s a birtokviszonyok rendezésére a következő hatóságok lennének szervezendők:

1. Helyi tagositási és birtokrendézési bizottságok.

2. Kerületi tagositás és birtokrendezési hatóságok.

3. A központi bizottság Budapesten, mint egyszersmind országos földmivelési törvényszék.

Mellékesen megjegyezzük, hogy Ausztriában és Poroszországban is ezen ügyek végrehajtása basonló módon van szabályozva.

Az eddigi eljárásnak főhátránya abban állott, hogy igen kevés urbéri biró müködött, hogy ezen munkálatok felvétele terv nélkül itt-ott történt, a törvényszéknél pedig inkább mellékes dolog gyanánt lett kezelve, mindezen okvetlenül segitni kell!

Helyi biztosokul, hogy egy bizonyos jogi eljárás okvetlenül biztosittassék, első sorban azon birák volnának kiszemelendők, kik ma is az u. n. urbéri ügyekkel foglalkoznak s ennélfogva azokban jártasok. Ott, hol uj biztosokról van szó, arra képesitett, a főispán által javaslatba hozandó s a király által kinevzendő ügyvédekkel vagy más alkalmas jogvégzett egyénekkel kellene ezen helyeket betölteni. Minden biztos mellé egy joggyakornok volna adandó jegyzőképen, hogy jövőre elegendő pótlásról is legyen gondoskodva.

A helyi biztosok a törvényszéki birák fizetését és napi dijait élveznék és azokkal egy rangban állanának. A fizetés két harmada a tagositandó holdszámra lenne kirova, egy harmadot az állam viselene, mely a tagositás és birtokrendezés folytán végre valahára helyes térképekhez jut, tehát ezáltal is érdekelve van.

A helyi biztosok a második forum gyanánt szereplő kerületi hatóságdknak közvetlenül alája, a helyi hatóságnak pedig melléje lennének rendelve.

Legujabb.

(Az „Ellenzék“ eredeti távirata.)

Budapest, október 18.

Parlamenti körökben az a hir van elterjedve, hogy a magyar minisztereknek egész váratlanul azért kellett felmenniök Bécsbe, mert ott fontos katonai értekezletek tartatnak a király elnöklete alatt.

Ez értekezleteket katonai kérdésekben felmerült válságokkal hozzák kapcsolatba.

Állitják, hogy a legfelsőbb katonai körök br. Fehérváry honvédelmi miniszternek a monori zászló-ügyben adandó válaszbani ingadozását nagyon helytelenitik.

A katonai tanácskozások eredményét nagy izgatottsággal várják.

Zágráb, okt. 18.

A tartománygyülés holnapi ülésén az ellenzékiek inditványozni fogják Dalmáczia visszacsatolását.

Felelős szerkesztő:
BARTHA MIKLÓS.
Segédszerkesztő és kiadó-laptulajdonos:
MAGYARY MIHÁLY.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HIRDETÉSEK.

Sz. 1916–1889. tlkv. 773. (1–1)

Árverési hirdetményi kivonat.

A sz.-keresztnri kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság, közhirré teszi, hogy a kadácsi unitárius egyh. orgona alapja végrehajtatónak Nemes Mária és Nemes Juliánna kadác.i lakósok végrehajtást szenvedők elleni 52 frt 89 kr. tőke követelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az árverést a sz.-udvarh lyi kir. törvényszék (a sz.-keresztnri kir. járásbiróság) területén levő, a kadácsi 181. sz. tjkvben A † alatt foglalt:

1. rsz. 2360|a, 2366 hrsz. szántó 19 frt; 2. rsz. 69. hrsz. kertre 18 frt; 3. rsz. 191 2, 192|2, 193|3|2, 198a|2, 189b|2. hrsz. házas beltelek 219 frt; 4. rsz. 256. hrsz. szántó hegyelő alt. 4 frt; 6. rsz. 465|2. hrsz. szántó hegyelő ald. 8 frt; 9. rsz 551|2. hrsz. szántó hegyelő ald. 11 frt; 10. rsz. 734. hrsz. kaszáló balogaszó ald. 5 frt; 11. rsz. 1268|2. hrsz. erdő csonkaszállás ald. 8 frt; 12. rsz. 1289|2. hrsz. erdő nyerges ald. 5 frt; 13. rsz. 1364|2. hrsz. legelő bétai vágott ald. 2 frt; 14. rsz. 1488a|2, 1488c|1|2. hrsz. erdő füzfa fele ald 3 frt; 16. rsz. 1700|2. hrsz. erdő patakut ald. 2 frt; 18. rsz. 1844. hrsz. szántó borju gyepüje 4 frt; 19. rsz. 1859|2 hrsz. szántó borju gyepüje 25 frt; 20 rsz. 2146. hrsz. szántó veresmart 5 frt; 22. rsz. 2337. hrsz. szántó veresmart 50 kr; 24. rsz. 2402, 2403. hrsz. szántó vizmosás 1 frt; 25. rsz. 2693. hrsz. szántó Kishegy 13 frt; 26. rsz. 2758|2. hrsz. szántó kis hegy 3 frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban birtoktestenként; továbbá a kadácsi 253. sz. tjkvben A † alatt: 1. rsz. 74a. hrsz. kertre 10 frt; 2. rsz. 465|1. hrsz. szántó tóra hágó ald. 8 frt; 3. rsz. 485|1. hrsz. szántó tóra hágó ald. 14 frt; 5. rsz. 613. hrsz. kaszáló kéj aszoly ald 8 frt; 6. rsz. 654. hrsz. kaszáló k-jaszoly farka ald 15 frt; 7. rsz. 690. hrsz. szántó szélyes nád ald 34 frt; 8. rsz. 727. hrsz. kaszáló nagy árnyék ald. 8 frt; 9. rsz. 1268|1. hrsz. erdő ésonka szállás ald. 8 frt; 10. rsz. 1289|1. hrsz. erdő nyerges ald. 5 frt; 11. rsz. 1364|1. hrsz. legelő bétai vágott ald. 2 frt; 12. rsz. 1488a|1, 1488c|1. hrsz. erdő füzfa föle ald. 3 frt; 14, rsz. 1700|1. hrsz. erdő patak kut 2 frt; 15. rsz. 1775. hrsz. szántó vesszős gratoralja 3 frt; 16. rsz. 1806 hrsz. szántó keresztesut 6 frt; 17. rsz. 1826|1. hrsz. szántó cseresnye 9 frt; 18. rsz. 1859|1. hrsz. szántó borju gyepü 4 frt; 19. rsz. 2044 hrsz. szántó karjas oldal 1 frt; 21. rsz 2144 hrsz. legelő veresmart alja 1 frt; 22. rsz. 2332. hrsz. szántó cseretető 2 frt; 24 rsz. 2758|1. hrsz. szántó kis hegy ald. 3 frt; 25 rsz 2764. hrsz. szántó kis hegy ald. 3 frt; továbbá ezen teherrel a kadácsi 181. sz. tjkvben foglalt 5. rsz. 306, 307. hrsz. hegyelő aldulóben kaszáló és legelőből, a 34. sz. tjkvben Marosi Dániel javára átirt 306|1, 307|1. hrsz. részletekre a 181. sz. tjkvbe visszamaradott 306|2, 307|2. hrsz. részletekkel együtt 4 frt; a kadácsi 181. sz. tjkvben 8. rsz. 485|2. hrsz. hrsz. verőfény ald. levő szántóból a 285. sz. tjkvbe Boros György javára ezen teherrel átvitt 485|2|1. hrsz. részletre a tulirt tjkvben visszamaradott 485|2|2. hrsz. részlettel együtt 14 frt; a kadácsi 181. sz. sz. tjkvben 17, 1826|2. hrsz. cseresnye ald. levő s ezen teherrel Bartalis Lajos javára a 3. sz. tjkvbe átjegyzett szántóra 9 frt; a kadácsi 253. sz. tjkvben A † 2. rsz. 191|1, 192|1, 193|2|1, 198a|1, 198b|1. hrsz. s ezen teherrel a 296. hrsz. tjkvben Varga Lajos javára átirt házas beltelekre 220 frt; a kadácsi 253. sz. tjkvben 13. rsz. 1501|1. hrsz. nagy rét aldülőben levő s ezen teherrel Deák Sándor javára a 12. sz. tjkvbe átjegyzett erdőre 8 forintban ezennel megállapitott kikiáltási árban birtoktestenként, s igy összesen 754 frt 50 krban ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1889. évi november hó 13. napján délelőtt 9 órakor** Kadács község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-czikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi 60. t.-czikk 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbiróság, mint tetekkönyvi hatóság.

Sz.-Kereszturon, 1889. évi augusztus hó 4. napján.

JERZSÁK,
kir. aljbiró.

A „Gazdák és Iparosok“

általános hitelszövetkezetének erdélyrészi központi fioktelepe

Kolozsvárt, 1889. évi november 17-én d. u. 3 órakor

a városi Vigadó kis termében

rendkivüli közgyülést

tart, melyre mind a vidéki telepek képviselőit, mind a helyi részvényes tagokat tisztelettel meghivja

Kolozsvár, 1889. évi október hó 15-én

Az Igazgatóság:

Demjén Ágoston, elnök. 780. (1–3) **Benel Kálmán,** igazgató.

Eladó

egy igen jó állapotban levő

mérnöki műszer-készlet

(távcső s hozzá tartozók.)

Értekezhetni **Böjthe Zsigmond** városi levéltárnoknál

781. Nagy-Enyeden. (1–2)

Kelme-festöde.

Kolozsvártt, hosszu-utcza 2. sz.

DÉNES JÓZSEF

(ezelőtt SCHINDLER Á.)

768. Alapittatott 1798. (3–5)

Festődik, tarkázódik és beavatódik **mindenféle kelme, fonal,** szétfejtett és szétfejtetlen **úri- és női-ruhák,** a lehető legszebb kivitelben, kivánatra minta szerint.

Több mint 50 év óta a legjobb kendőző szernek bizonyult

a bőr ápolására.

Lohse-féle Eau de Lys,

egyedüli óvszer napbarnulás ellen. Biztosan eltávolit minden bőr-tisztátalanságot, sárga foltokat, rézrozsdát, arczot, nyakat, karokat és kezeket tündöklő fehérré változtatja; az arczbőrnek egészséges, fiatalos kinézést kölcsönöz. Eredeti palaczkokban használati utasitással.

Lohse-féle liliom tej-szappan,

a tisztasága és gyöngédségével a legjobb toilette-szappan. Dus zsirtartalmával a bőrt puhává és ruganyossá teszi.

618. **Lohse-féle liliom-por,** (7–9)

nappali és estéli használatra különös finom és zsenge mivőségével fölötte ajánlható. Láthatlanul tapad a bőrre és bársonyszerübb a többi e fajta poroknál. Fehér és rózsaszinben szőkék, sárga szinben barna nők számára. Ára dobozonként **1 frt 80 kr.** o. é.

Lohse Gusztáv, 46. Jäger-Strasse, Berlin,
udvari illatszerész.
Kapható minden választékosabb illatszer- és diszműáru kereskedésben.

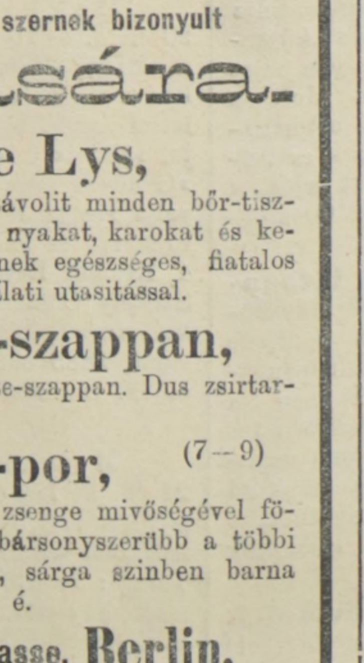

Eddig még felülmulhatlan.

W. MAAGER

szabad. tisztitott

HALMÁJOLAJA

Maager Vilmostól Bécsben.

A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgált és könnyü emészthetősége miatt még gyermekeknek is különösen ajánlatos, mint a legtisztább, legjobb és elismert hatásos szer mell- és tüdő betegség ellen, gyöngeségeknél stb. stb. — **Ára egy palaczknak 1 frt.** — Kapható gyári raktárban Bécsben, III. Bez. Heumarkt 3. valamint

minden gyógytárban és füszer-kereskedésben valódi minőségben.

Kolozsvártt kapható: Wolff J., Széky Miklós, dr. Hintz Gy., Biró János, dr. Ember B. gyógyszerész uraknál, továbbá Gergely Ferenoz, Kónya Sándor és Misselbacher J. B. keresk. uraknál. 775. (2–18)

Munkát a hazai iparosnak!

FERENCZI IGNÁCZ

CZIPÉSZ,

KOLOZSVÁRTT, A FŐTÉREN.

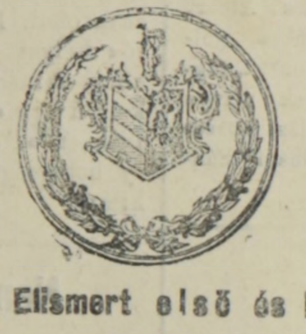

503.

Czipőt venni czipésztől kell!

Elismert első és legnagyobb raktára. Saját készitményei.

Kézi munka, nem gépi!

Nem uj, nem külföldi, nem bécsi, de nem is mödlingi, hanem elismert kolozsvári készitmény!

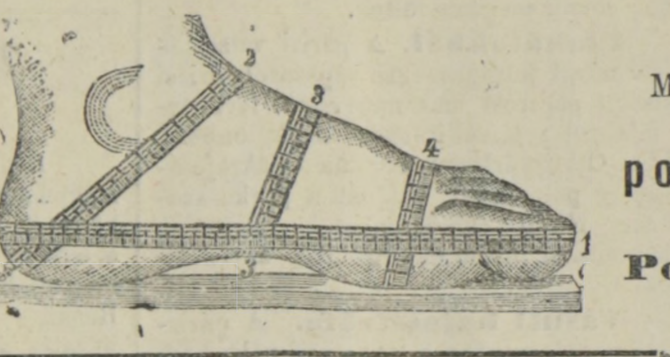

(85–x)

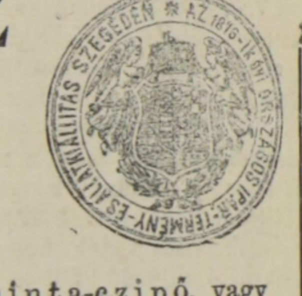

Megrendelések minta-czipő, vagy mérték után **pontosan és jutányosan** felvállaltatnak.

Pontos rendelések azonnal teljesittetnek.

Igy neki kenyeret adunk!

Mert csak ugy halad iparunk!

Alapittatott 1858-ban. **WALSER FERENCZ** Alapittatott 1858-ban.

első magyar gép- és tüzoltószerek gyára, harang- és érczöntődéje, Kolozsvártt, belmonostor-utcza 12-ik szám.

Ajánlja gyártmányait, mint magyar különlegességet

kútakban

és mindennemű

szivatytyukban,

tűzi- és kerti fecskendőkben.

Elvállal teljes

vizvezetékek

berendezését, **városok, földbirtokosok** és **magánzók** részére, modern technikai alapon és kedvező feltételek mellett.

506. (25–x)

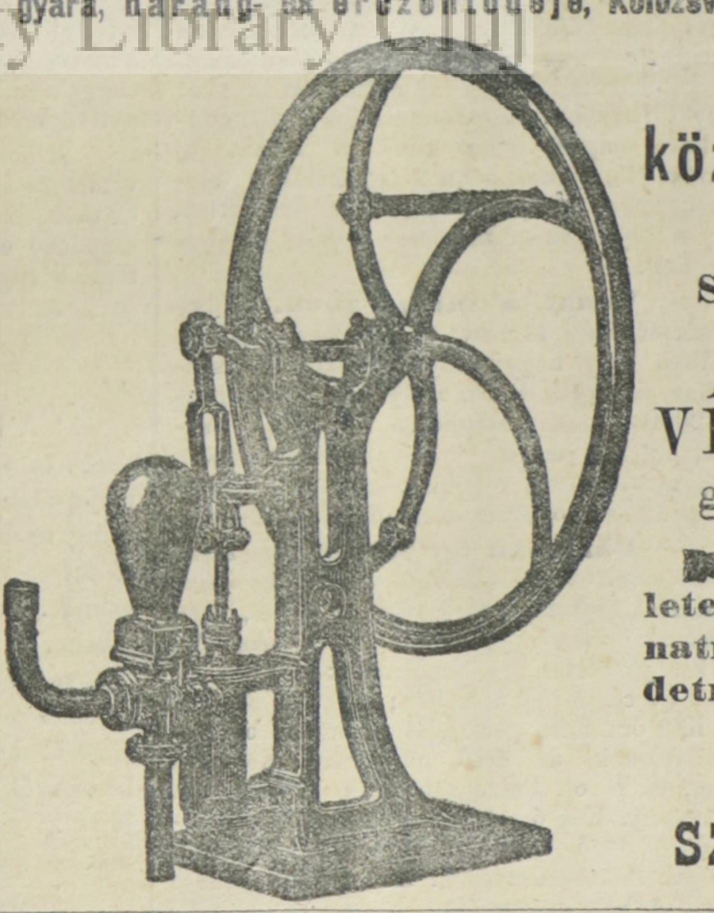

Ajánlkozik

köz- és magánfürdők

felszerelésére,

szagmentes ürszékek

felállitására s minden

vízimüvi munka

gyors és pontos kivitelére.

Képes árlapok és részletes költség-tervezetek kivánatra dijmentesen küldetnek.

Egyetlen belföldi

szivatytyu-gyár!

Nevetséges reklamot üz jelenleg a „Zóna-Tarifá“-ra való hivatkozással sok fővárosi czég,

azon reményben, hogy a vidéki nagyérdemü közönség között akad majd olyan, a ki „olcsó husnak hig a leve“ közmondásról megfeledkezve: lépre megy. — Ne keressük a távolban, hisz a jót itt a bérczeink között is megtalálhatjuk!

A kinek **jó, tartósan töltött** és **csinosan kiállitott garniturra** vagy **más házi-butorra** szüksége van,

jőjjön Kolozsvárra

594. # DUCHONY JÁNOS (29–x)

19 év óta fennálló, diszokmány és érmekkel többször kitüntetett

erdélyrészi legnagyobb butor-raktáros és műkárpitoshoz,

belmonostor-utcza 25. sz. alatt, a Redoute épületében.

Találhat itt tiz nagyobb és kisebb teremben **legelegánsabb-, középszerü- és egyszerü butorokat,** csinosan, szakértőileg, tartósan elkészitve, **előnyös árak** mellett.

Előnyösebb az itt eszközölt vásárlás, mint bárhol, mert szakemberi felügyelet alatt készül, tartósan és csinosan a butor, nem darabszámra, a szállitás pedig **a leadó vasuti állomásig bérmentve történik.**

Mindezekről méltóztasson a nagyérdemü vidéki közönség személyesen meggyőződni.

Nyomatott MAGYARY MIHÁLY könyvnyomdájában Kolozsvártt, belközép-utcza 33. szám.

BCU Cluj / Central University Library Cluj